

Atamanenko N., stud.,
Institute of Philology, National Taras Shevchenko University

PECULIARITIES OF VERB TENSES USAGE IN SPOKEN FRENCH OF ALGERIA

The article is dedicated to the dynamics of spoken French language in Algeria. Our focus is on the peculiarities of verb tense system which can be described as a deviation from the norms of French grammar, but does not go beyond its limits. Spoken French in Algeria is marked not only by lexical and phonetical variations, but also by modifications in verb tenses system.

Keywords: *verb tenses, past tense, future tense, conditionnel and subjonctif mood, futur périphrastique, French language in Algeria, spoken language, linguistic norm.*

УДК 81.42

Бабуре О.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТ "АПОКАЛІПСИС" У ТЕКСТАХ НА ЕКОТЕМАТИКУ

Стаття присвячена аналізу концепту АПОКАЛІПСИС у англomовному екологічному дискурсі. Розглядаються особливості його вербального вираження, концептуальних сфер та номінацій. Аналізується дискурсивний простір важливих для екологічного руху текстів, досліджуються інтертекстуальні засоби аргументації, що супроводжують полеміку щодо кінця світу.

Ключові слова: *екологічний дискурс, глибинна екологія, концепт, апокаліпсис, персуазивність, аргументація, метафора.*

Апокаліптичні мотиви уже давно визнані одним із найголовніших тематичних і структурних компонентів наукової фантастики в епоху постмодерну (С. Кінг "Протистояння", Дж. Крістофер "Смерть трави", М. Етвуд "Орікс і Коростель", Р. Маккаммон "Пісня Сван", Д. Уїлсон "Роботи Апокаліпсиса", Л. Нівен "Молот Люцифера" і та ін.). Разом зі згаданим літературним жанром мотив апокаліпсиса поступово завойовує чільне місце у полеміці щодо екології та захисту навколишнього середовища, набуваючи ознак концепту (Т. ДеГрегорі, М. Емслі). Тексти на

екотематику, головним концептом яких стає АПОКАЛІПСИС, з'являються у переломні для історії людства моменти, коли мова йде про питання життя і смерті людей на планеті.

Зображуючи кінець світу як результат самовпевненого бажання людини контролювати природу, автори текстів на тему екології розглядають поняття апокаліпсису з різних точок зору, вдаються до набору певних засобів риторики, стилістики, прагматики, метою яких є спроба (подекуди радикальна) витіснити ідеологію прогресу, позбавити влади її захисників та зупинити технокапіталістичну машину, що живить сучасну світову економіку. Таким чином, у процесі розвитку науки та в результаті змін у світогляді концепт АПОКАЛІПСИС безперервно збагачується: з'являються нові концептуальні сфери та номінації в їхніх межах.

Важливо зазначити, що концепт АПОКАЛІПСИС не знайшов свого відображення на рівні метафор і номінацій, пов'язаних із темою кліматичного скептицизму (*climate scepticism*); апокаліптичні пророцтва з'являються як риторична та ідеологічна протиположність науковому погляду на світ, технологічному розвитку та ліберальній демократії, властивих сучасній домінуючій культурі.

Особливо важливими для сучасного аналізу варіативності апокаліптичних мотивів стали останні півстоліття, починаючи з книги Рейчел Карсон "Тиха весна" ("Silent Spring", 1962) до наших днів, коли питання глобального потепління постало як ніколи гостро.

Книга Р. Карсон "Тиха весна" завдяки особливостям свого дискурсивного простору, стилістичним фігурам та алюзіям заслужено вважається однією з книг, які змінили точку зору людства на екологію. У книзі присутній і мотив апокаліпсиса, який у Р. Карсон набуває ознак як темних пророцтв народної культури, що озвучувалися вуличними проповідниками і виконавцями народних пісень, так і наукових пояснень кінця світу. Р. Карсон створила свій неповторний, проте зловісний образ науки і описала загрозу Армагедона, яка нависла над людством у період Холодної війни, у час, коли фізики і військові об'єднали свої зусилля у розробці ядерної зброї. У "Тихій весні" Р. Карсон пише: "Поруч з можливістю знищення людства у ядерній війні, центральною проблемою нашого часу стало забруднення навколишнього середовища речовинами з неймовірним потенціалом загрози" [Carson 1962, 18]. Передбачаючи майбутнє світу, Р. Карсон поєднує конвенційні номінації екологічного дискурсу і концепту

АПОКАЛІПСИС: *extinction, nuclear war, contamination of man's total environment, incredible potential for harm*. Пізніше автор робить висновок, який теж має апокаліптичне забарвлення (*deterioration, menace, the last and greatest danger*): "**генетичне виродження** через людський чинник – це **загроза** нашого часу", "**остання і найбільша небезпека** нашої цивілізації" [Carson 1962, 186].

Інтерпретуючи історію розвитку технологій мовою містики та фаустівської міфології, Р. Карсон піддає сумніву класичні постулати Просвітництва про те, що наука звільнить світ темноти від середньовічної магії і проллє світло на людський прогрес [Killingsworth, Palmer, 1992, 64-78]. Епіграф, який є строфою вірша Джона Кітса "The sedge is wither'd from the lake, And no birds sing", створює трагічний настрій, пов'язаний із традиційним бажанням людей контролювати природу за допомогою чаклунства і знахарства. Говорячи метафорами Р. Карсон, сільськогосподарські хімікати "варяться" (*brewed*) як чаклунське зілля і розпилюються на землю як "хімічний смертельний дощ" (*chemical death rain*) у "хрестовому поході з метою створення хімічно стерильного ... світу" (*a crusade to create a chemically sterile ... world*), похід, розпочатий з "фанатичним запалом" (*fanatic zeal*) [Carson 1962, 17, 21, 22].

Концепт АПОКАЛІПСИС найяскравіше виявляється у пролозі "Байка про майбутнє" ("A Fable for Tomorrow"). Хоча назва твору свідчить про перспективу, написана вона у минулому часі: "У центрі Америки **було** місто, де все живе, **здавалося, жило** у гармонії з навколишнім світом" (*was, seemed to live*) [Carson 1962, 13]. Місто, збудоване на кшталт фермерської комуни з пасторальним краєвидом, є довоєнним ідеалом аграрної Америки, ідеалом, який зруйнували конфлікти, громадянська і світова війни та індустріальна революція. Спокій швидко порушується, про що свідчать такі слова автора, як "*a strange blight crept over the area*", "*everything began to change*", "*some evil spell had settled*". [Carson 1962, 13]. Мінорний настрій створюється за допомогою метафор (*blight crept over the area, evil spell had settled*). Потім Р. Карсон ставить риторичне питання, на кому ж лежить відповідальність за це все, і сама на нього відповідає: "Ні чаклунство, ні ворожі дії не змусили замовкнути відродження нового життя у цьому хворому світі. Це зробили самі люди" [Carson 1962, 14], використовуючи при цьому ще одну метафору *action had silenced* та епітет *stricken*.

Успіх апокаліптичного наративу Р. Карсон породив як критику через надмірний "містицизм", так й імітацію [Graham 1970, 71]. Літературний критик Дуглас Робінсон у своїй праці "Американські апокаліпсиси: Образ кінця світу у американській літературі" ("American Apocalypses: The Image of the End of the World in American Literature") пише, що він не здивований такою неоднозначною реакцією: "Американські апокаліпсиси одразу ж поставили під сумнів американські цінності і водночас дали поштовх для розвитку нових" [Robinson 1985, 11-12]. Критики Р. Карсон відповіли на її "Байку..." памфлетом "Рік нещастя" ("The Desolate Year"), де у апокаліптичній манері описали голод, який чекає на людей без сільськогосподарських хімікатів [Graham 1970, 65].

Масовий екологічний рух, розпочатий роботою Р. Карсон, поступово набирив обертів, і через 6 років світ побачила книга ще одного біолога Пола Ерліха "Демографічна бомба" ("The Population Bomb", 1968). Вона стала бестселером: до 1978 року було продано близько 3-х мільйонів копій.

На відміну від Р. Карсон, яка писала у досить романтичному ключі, П. Ерліх представляє у своїй книзі "найгірші сценарії" (*worst-case scenarios*). Апокаліпсис у П. Ерліха навіть більш вірогідний, ніж у Р. Карсон: він масштабний, всеохоплюючий. У пролозі біолог пише, що "у 70-х роках ХХ ст. у світі пануватиме голод – **сотні мільйонів людей** вмиратимуть від голоду, **незважаючи на** радикальні програми, розпочаті зараз". Із впевненістю пророка письменник додає: "У цей пізній час **ніщо не може запобігти істотному** підвищенню рівня смертності у світі" (*At this late date nothing can prevent a substantial increase in the world death rate*) [Ehrlich 1969, 3-4]. Незважаючи на свою радикальність щодо майбутнього людства на початку прологу, все ж потім П. Ерліх припускає можливість порятунку; для цього "**ми повинні** контролювати чисельність населення вдома ... **ми повинні** використовувати нашу політичну владу, щоб підштовхнути інші країни до участі в програмах, які поєднують розвиток сільського господарства та регулювання народжуваності" [Ehrlich 1969, 6]. Персуазивність досягається за рахунок анафори *we must*, акцентування особового займенника *we*, що створює ефект співучасті, та категоричності модального дієслова *must*.

Успіх "Демографічної бомби" можна пояснити і використанням автором особистого досвіду для надання тексту більшої

аргументативності. Ось як П. Ерліх описує свою поїздку до Індії, де проблема перенаселення постає особливо гостро (*The street seemed alive with **people**. **People** eating, **people** washing, **people** sleeping. **People** visiting, arguing, and screaming. **People** thrusting their hands through the taxi window, begging. **People** clinging to buses. **People, people, people, people***) [Ehrlich 1969, 12]. Повторення іменника *people* створює ефект нагромадження, ефект масовості. Здається, що от-от земля не витримає такої кількості живих істот. Від його бачення апокаліпсиса віє жахом, це вже не захоплення перевагами дітородіння, описаного Волтом Вітменом та іншими романтиками. Деякі критики звинувачували П. Ерліха у радикалізмі буржуазної ідеології щодо контролю народжуваності, проте його ідеї знайшли реальне втілення у сучасній політиці таких країн, як Китай, Індія, Мексика.

Манера письма П. Ерліха була різко розкритикована іншим екологом, Баррі Коммонером. У своїй праці "Коло, що замикається" ("The Closing Circle", 1971) він звинувачує П. Ерліха у надмірній категоричності, говорячи, що його "апокаліптична манера письма є неефективною і ненауковою" [Commoner 1971, 12]. Своєю метою він обережно називає опис "**певної** шкоди, яку ми завдали екосфері", Б. Коммонер також вибачається за П. Ерліха і його попередників, називаючи їхні твори "надокучливими" (*by now such horror stories are familiar, even tiresome*) [Commoner 1971, 13]. Він намагається дистанціюватися від пафосу Р. Карсон і П. Ерліха, покладається лише на логос, апелює до об'єктивних фактів і причинно-наслідкових зв'язків. Він вирішує не проливати сльози, а краще просто зрозуміти помилки (*less to shed tears for our past mistakes than to understand them*) [Commoner 1971, 13].

Особливо обережно він пише про майбутнє, вважаючи, що "ступінь невизначеності занадто високий, щоб підтримувати щось більше, ніж здогадки" (*the uncertainties are far too great to support anything more than guesses*), і що передбачити шлях розвитку людства можна максимум на 50 років, а потім знов нерішуче додає, що це лише його припущення [Commoner 1971, 232]. У іншому уривку, коли Б. Коммонер розповідає про токсини, що виробляються під час виробництва пластику, іронічна зневага до можливості апокаліпсиса виявляється більш очевидною, адже ми не можемо загинути від, наприклад, "пластикової оббивки автомобілів" (*to perish from exposure to plastic automobile upholstery*) [Commoner 1971, 231]. Сценарій розвитку людства, який пропонує

Б. Коммонер, схожий на сучасну концепцію "сталого розвитку" (*sustainability*), яку запропонували лише через 16 років після публікації науковця (1987). Він описує його як "поступовий прогрес на основі даних, отриманих у ретельно контрольованих умовах" (*stepwise progress based on data produced under carefully controlled conditions*) [Commoner 1971, 229].

Однак, незважаючи на всю свою неприязнь до можливості апокаліпсиса, у своїй книзі "Коло, що замикається" Б. Коммонер вдається і до манери письма радикальних екологів: він різко критикує "сліпий, безглуздий технологічний прогрес із позиції екології" (*the blind, ecologically mindless progress of technology*). Останні два речення книги теж написані в апокаліптичній манері, у стилі "Байки про майбутнє" Р. Карсон, автор пише про небезпечний і загрозливий світ, який створило людство (*Unwittingly, we have created for ourselves a new and dangerous world. We would be wise to move through it as though our lives were at stake*) [Commoner 1971, 231]. У словосполученні *a new and dangerous world* можна помітити алюзію на назву сатиричного роману-антиутопії Олдоса Хакслі "Прекрасний новий світ" ("**Brave New World**").

Важливо зазначити, що поміркованість Б. Коммонера щодо сценарію апокаліпсиса мала історичне підґрунтя. Завдяки прийнятому у США, які на той момент відігравали найважливішу роль у екологічному русі, Закону про екологічну політику (1969) та небувалого до цього розмаху святкування Дня Землі (1970), екологи відчували певне полегшення і, як результат, зникла потреба у надмірній радикальності, войовничій, опозиційній риторичі, характерній для опису Армагедона. З'явилися публікації на тему екології, метою яких стало встановлення консенсусу, помірковані пропозиції розвитку людства.

Ситуація змінилася на початку 80-х років, коли президентом США став Рональд Рейган (1981), а міністром внутрішніх справ – Джеймс Уатт, який поділяв погляди радикально налаштованих екологів. Дж. Уатт був прихильником християнської есхатології (світобачення християн, яке відкидає циклічність часу і проголошує кінець світу). Таким чином, апокаліпсис є неминучим, а, отже, не слід приділяти надто пильну увагу екологічним проблемам. Щодо цього у своїй книзі "Земля на шальках терезів: Екологія і людський дух" ("*Earth in the Balance: Ecology and the Human Spirit*", 1992) Ал Гор написав, що пророчий образ

апокаліпсиса використовується як виправдання безвідповідальності ("For some Christians, the **prophetic vision of the apocalypse** is used – in my view, unforgivably – as **an excuse for abdicating their responsibility to be good stewards of God's creation**" [Gore 1992, 263]). Ця тенденція в межах християнства описується у відомій апокаліптичній книзі "Остання велика планета Земля" ("The Late Great Planet Earth", 1970) Хела Ліндсея, де він припускає, що Бог заздалегідь задумав ядерну катастрофу. Для Ала Гора Дж. Уатт є тим урядовцем, який всерйоз сприйняв цю думку і навіть використав її як орієнтир у політиці. Його ідею "страхітливого пророцтва невідворотної загибелі" (*an appallingly self-fulfilling prophecy of doom*) Ал Гор називає єретичною [Gore 1992, 263].

Дж. Уатт пов'язує проблеми екології з іншим конфліктом – боротьбою капіталізму та соціалізму. Політик називає своїх опонентів "анти-американцями" (*anti-American*), ворогами демократії. На його думку, "їхньою реальною ціллю є не чисте повітря, чи чиста вода, чи парки, чи природа, а форма правління, при якій житиме Америка", додаючи, що "захист навколишнього середовища є лише хорошим засобом досягнення мети" (*Their real thrust is not clean air, or clean water, or parks, or wildlife but the form of the government under which America will live. The environment is a good vehicle to achieve their objectives*) [Killingsworth, Palmer, 1992, 36]. Таким чином, концепт АПОКАЛІПСИС набуває політичного забарвлення: визнаючи невідворотність кінця світу, Дж. Уатт виправдовує індустріально інтенсивний розвиток, який традиційно асоціюється з США; Армагеддон стає вигідний технокапіталізму, це ще один аргумент у боротьбі з соціалізмом.

Погляди Дж. Уатта не знайшли широкої підтримки: після В'єтнамської війни і у період зміщення акцентів в економіці з промисловості у сферу обслуговування, людство, американці зокрема, не були готові жертвувати навколишнім середовищем заради важкої індустрії. Екологічні цінності набували дедалі більшої популярності, і в 90-х роках екологічний рух перетворився на повноцінну ідеологію. Історик, культуролог Томас Беррі називає цей період "віком екології" (*ecological age*). У своїй книзі "Мрія про Землю" ("The Dream of the Earth", 1988) він пише про епоху екології як про новий тип мислення, нову мову, радикальну зміну цінностей (*The ecological age is a radical change in our mode of consciousness ... a new language, even a new sense of what it is to be*

human) [Berry 1988, 42]. Саме тоді, завдяки спекотному літу, лісовим пожежам (Єллоустонський національний парк), з'явилися перші публікації про глобальне потепління, про кардинальні зміни умов життя на планеті. Апокаліптичні мотиви знову заповнили книги та засоби масової інформації.

Відомий захисник навколишнього середовища, екоанархіст Мюррей Букчин стверджував, що наше суспільство переслідують "кошмари екологічного апокаліпсиса" (*nightmares of an ecological apocalypse*). У своїй книзі "Зауваження суспільству: Шляхи до зеленого майбутнього" ("Remarking Society: Pathways to a Green Culture", 1990) він пише: "Ми живемо під постійною загрозою, що суспільство, яке збожеволіло через потребу постійного росту, безповоротно підірве світ життя, замінючи органіку неорганікою, ґрунт бетоном, ліс виснаженою землею і різноманіття форм життя спрощеними екосистемами; коротше кажучи, це переведення еволюційного годинника назад, до неорганічного мінерального світу, не здатного підтримувати складні форми життя, у тому числі людей" [Bookchin 1990, 20]. Ідеологія прогресу, яка зазвичай асоціюється з механістичною та інструментальною раціональністю, тут пов'язується з екологічною деградацією, представленою типовими образами радикальної екологічної риторики – "бетоном" (*concrete*) і "годинником" (*clock*). Прихильники ідеї індустріального розвитку для більшої персуазивності часто вдаються до "мови органіки" (*organic language*) у своєму мовленні [Killingsworth, Palmer 1996, 23]. "Органічні" слова використовує і М. Букчин – "ріст" (*growth*) та "еволюція" (*evolution*), проте у нього вони набувають протилежного, негативного значення завдяки іншим словам із негативною конотацією (*mad, a turning back*): "*a society gone mad in its need to grow*", "*a turning back of the evolutionary clock*" [Bookchin 1990, 20].

Мюррей Букчин – не єдиний, хто у 90-і р.р. намагався протиставити екологію та домінуючу ідеологію прогресу. Були й інші представники "глибинної екології" (*deep ecology*), які, говорячи мовою Ніцше, жили "всупереч часу", були "небезпечними знаками питання" своєї епохи [Nietzsche 1966, 137]. Крістофер Мейнс, наприклад, один із найяскравіших сучасних прихильників "глибинної екології", характеризує західне суспільство як "культуру вимирання" (*culture of extinction*), яка намагається "швидко збагатитися, виснажуючи природу і викликаючи примару

екологічного колапсу" (*pursues short-term affluence at the cost of impoverishing nature and raising **the specter of ecological collapse***) [Manes 1990, 24]. Головною причиною виникнення радикальної екології він називає "страх перед апокаліпсисом" (*apocalyptic angst*) [Manes 1990, 24]. Образ "примари екологічного колапсу" (*specter of ecological collapse*) К. Мейнса з часом набуває знакового характеру у літературі на тему екології: цю персоніфікацію використовують Т. Ферріс ("The Mind's Sky: Human Intelligence in a Cosmic Context", 1993), К. Мерчант ("Key Concepts in Critical Theory: Ecology", 1999), Дж. Батлер і Е. Уїд ("The Question of Gender: Joan W. Scott's Critical Feminism (21st Century Studies)", 2011), М. Парсел ("The Down-Deep Delight of Democracy (Antipode Book Series)", 2013).

У XXI ст. концепт АПОКАЛІПСИС особливо помітний у засобах масової інформації, зокрема, у газетах та наукових журналах. Перші сторінки британського журналу "New Scientist" рясніють такими апокаліптичними заголовками як: "Атмосфера у **конвульсіях**" ("An Atmosphere in **Convulsions**", 2009), "Готуйтеся зустріти **загибель**" ("Prepare to Meet **the Doom**", 2011), "Як теплова пастка сіятиме екологічний **хаос**" ("How the Heat Trap Will Wreak Ecological **havoc**", 2012), "**Жодного виходу** з глобальної теплиці" ("**No Escape** from the Global Greenhouse", 2012), "Глобальне потепління в два рази **смертельніше**, ніж припускали раніше" ("Global Warming Twice as **Lethal** as Previously Assumed", 2013).

Незважаючи на категоричні назви, тексти газетних статей, на відміну від авторських книг, не відрізняються особливою радикальністю. Так, у статті "Жодного виходу з глобальної теплиці" перше речення другого абзацу висловлює занепокоєння і впевненість у реальності гіпотези про парниковий ефект, але його підрядна частина згладжує твердження і переходить у обережний скептицизм, припускається різноманіття сценаріїв (*estimates of how hot the world will become vary considerably*) [Pain 2012, 38]. До четвертого абзацу ступінь впевненості ще більше знижується, адже "ніхто точно не впевнений, що станеться" (*no one is certain precisely what will happen as the concentrations of carbon dioxide and other greenhouse gases increase*) [Pain 2012, 38].

Пізніше тон статті знову набуває категоричності: для проєкції подій використовується лише майбутній час (*sea level **will rise** ... the polar ice **will begin to melt** ... storms **will be more frequent** ... rains **will be more severe***) [Pain 2012, 38].

Потім обережність повертається, про що свідчить вибір модального дієслова *might* (*A species that is successful today **might be ousted** by invaders better suited to the new climate*) [Pain 2012, 38]. Таке чергування радикальності і стриманості дозволяє автору апелювати водночас до логосу і пафосу, що підвищує рівень аргументативності статті.

Незважаючи на те, що тема екології і захисту навколишнього середовища набула надзвичайної популярності за останні два десятиліття, більшість сучасних людей все ще не можуть уявити майбутнє людства, що виключатиме концепти ПРОГРЕСУ та РОСТУ. "Пророків" апокаліпсису (починаючи від Уільяма Міллера, засновника адвентизму, до Девіда Корева, лідера секти "Гілка Давидова") суспільство сприймає як нешкідливих диваків або небезпечних фанатиків.

Антиекологи часто апелюють до ідеології прогресу. Відомий американський політик, перша жінка-губернатор штату Вашингтон, Діксі Лі Рей, наприклад, описуючи складне дитинство тих, хто живе "близько до природи" на маленькій фермі у час Великої депресії, використовує класичний аргумент прихильників прогресу про "переведення годинника назад" (*they want to turn back the clock of progress until we are all living in caves*) [Ray 1992, 136]. Її книга у співавторстві з Луїсом Гуззо "Очищення планети від сміття: як наука може допомогти вирішити проблему кислотних дощів, руйнування озонового шару і ядерних відходів" ("Trashing the Planet: How Science Can Help Us Deal With Acid Rain, Depletion of the Ozone, and Nuclear Waste", 1992) представляє приклад "апокаліпсису навпаки": якщо ми припинимо розвиватися, на нас чекатиме деградація минулих віків.

Журналіст Рональд Бейлі, кореспондент газети "Reason" із наукових питань і ще один прихильник ідеології прогресу, звинувачує "лжепророків екологічного апокаліпсису" у "їхньому хибному аналізі, їхніх абсолютно неточних передбаченнях і їхній нерозсудливій політизації науки" (*their faulty analyses, and their wildly inaccurate predictions, and their heedless politicization of science*) [Bailey 1993, 11]. Слова Р. Бейлі звучать переконливо завдяки дотриманню правила "трьох аргументів", полісиндетону та повторенню присвійного займенника *their*, який створює ефект "біполярності" ("Ми проти Них"). Критику підсилює і контекстуально синонімічний ряд прикметників із негативною

конотацією (*faulty, heedless, inaccurate*), останній із яких вживається з інтенсифікатором *wildly*. Звинувачуючи засоби мас-медіа у незаслуженій увазі до учасників екологічного руху, Р. Бейлі проводить паралель між радикальними екологами і адвентистами, а також іншими фанатичними сектами. У нього концепт АПОКАЛІПСИС набуває ознак неблагонадійності, адже "будь-кому, хто опуститься до мілленаризму, не варто довіряти як голосу на громадському форумі" [Bailey 1993, 15]. Треба зазначити, що незважаючи на те, що у застереженнях Р. Бейлі немає новизни ("звинувачення у неточних передбаченнях завжди супроводжували апологетів апокаліпсису" [Bramwell 1989, 225]), Р. Бейлі був чи не першим, хто використав концепт АПОКАЛІПСИС, дискредитуючи екологічний рух.

З більш філософської точки зору, проте так само зневажливо про концепт АПОКАЛІПСИС говорить автор книги "Кінець історії і остання людина" Френсіс Фукуяма ("The End of History and the Last Man", 1992). Після провалу ідеології марксизму у східній Європі Ф. Фукуяма по-новому інтерпретує гегелівську ліберальну демократію Заходу і науковий прогрес. Ф. Фукуяма визнає деградацію у сфері екології (що не характерно для творів Д. Рей та Р. Бейлі через їхню принципову недовіру до прихильників можливості апокаліпсиса і через беззаперечну відданість ідеалам прогресу), проводить асоціативну паралель між радикальною екологією і творами Жан-Жака Руссо і висловлює сумнів щодо можливості повернення природи до первинного стану. Уся так звана "природа", на його думку, давно зникла, і сучасне суспільство залишило слід усюди в природі. "Навіть Руссо запізнився з оплакуванням природи, – стверджує Ф. Фукуяма, – що тоді говорити про такі книги як "Кінець природи" Білла МакКіббена – вони запізнилися на вдвічі більше часу. Крім того, від них віє ще більшою сентиментальністю, адже ці книги оплакують все те, що вже було оплакано у XVIII ст." [Fukuyama 1992, 113].

Незважаючи на неоднозначність думок прибічників і противників щодо можливості апокаліпсиса, роль апокаліптичних мотивів у історії екологічного руху не можна недооцінювати. Концепт АПОКАЛІПСИС виявляється особливо виразно у ті моменти історії, коли потрібно активізувати рух за охорону навколишнього середовища, звернутися до нових соціальних груп, здобути більше прихильників. Гіперболізація, характерна для опису кінця світу, є

ефективним інструментом ідеологічних змін. Особливості концепту АПОКАЛІПСИС у певний період є своєрідним політичним барометром у історії екологічної політики у світі: чим страшніший опис кінця світу, тим радикальніші зміни потрібні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Bailey R.* Eco-Scam: The False Prophets of Ecological Apocalypse. – New York: St. Martin's, 1993.
2. *Berry T.* The Dream of the Earth. – San Francisco: Sierra Club, 1988.
3. *Bookchin M.* Remarking Society: Pathways to a Green Culture. – Boston: South End, 1990.
4. *Bramwell A.* Ecology in the Twentieth Century: A History. – New Haven: Yale UP, 1989.
5. *Carson R.* Silent spring. New York: Fawcett, 1962.
6. *Commoner B.* The Closing Circle: Nature, Man and Technology. – New York: Knopf, 1971.
7. *Ehrlich P.* The Population Bomb. 2nd ed. – San Francisco: Sierra Club, 1969.
8. *Fukuyama Fr.* The End of History and the Last Man. – New York: Avon, 1992.
9. *Gore Al.* Earth in the Balance: Ecology and the Human Spirit. – Boston: Houghton, 1992.
10. *Graham Fr. Jr.* Since Silent Spring. – Boston: Houghton, 1970.
11. *Killingsworth J., Palmer J.* Ecospeak: Rhetoric and Environmental Politics in America. – Carbondale: Southern Illinois UP, 1992.
12. *Lindsay H.* The Late Great Planet Earth. – Grand Rapids: Zondervan, 1970.
13. *Manes Ch.* Green Rage: Radical Environmentalism and the Unmaking of Civilization. – Boston: Little, Brown, 1990.
14. *Nietzsche Fr.* Beyond Good and Evil. Trans. Kaufmann W. – New York: Vintage, 1966.
15. *Ray D.L., Guzzo L.R.* Trashing the Planet: How Science Can Help Us Deal With Acid Rain, Depletion of the Ozone, and Nuclear Waste (Among Other Things). – New York: Harper Perennial, 1992.
16. *Robinson D.* American Apocalypses: The Image of the End of the World in American Literature. – Baltimore, Johns Hopkins UP, 1985.

Джерела ілюстративного матеріалу: 1. "New Scientist" (2009-2013 р.р.).

Стаття надійшла до редакції 19.04.13.

Бабьрє О.В., асп.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТ "АПОКАЛІПСИС" В ТЕКСТАХ ПО ЕКОТЕМАТИКЕ

Стаття посвячена аналізу концепта АПОКАЛІПСИС в англоязычному екологічному дискурсе. Рассматриваются особенности его вербального выражения, концептуальных сфер и номинаций.

Анализируется дискурсивное пространство важных для экологического движения текстов, исследуются интертекстуальные средства аргументации, сопровождающие полемику по поводу конца света.

Ключевые слова: *экологический дискурс, глубинная экология, концепт, апокалипсис, персуазивность, аргументация, метафора.*

Babyre O.V., postgraduate student
Taras Schevchenko National University of Kyiv

THE CONCEPT OF APOCALYPSE IN ECOLOGICAL TEXTS

The article deals with the analysis of the concept of APOCALYPSE in the English-speaking ecological discourse. The peculiarities of its verbal expression, conceptual spheres and naming units are examined. The discursive domain of the texts important for environmental movement is analyzed. The intertextual means of argumentation accompanying the controversy over the end of the world are investigated.

Key words: *environmental discourse, deep ecology, concept, apocalypse, persuasiveness, argumentation, metaphor.*

УДК 811.111'42: 551.509

Бадзюнь О.Є., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТЕОПРОГНОЗІВ (на прикладі англомовних синоптичних повідомлень телеканалу ВВС)

У статті визначено та проаналізовано основні жанрові особливості метеопрогнозів на прикладі англійських синоптичних повідомлень телеканалу ВВС з урахуванням їхньої лексико-синтаксичної та семантико-семіотичної наповненості. У роботі встановлено характерні ознаки сучасних прогнозів погоди на композиційно-змістовому рівні.

Ключові слова: *мовленнєвий жанр, прогноз погоди, оперативність, актуальність, апроксимація, компресія, достовірність.*